

CAIXA ANDORRANA DE SEGURETAT SOCIAL

Anàlisi actuarial de la situació del
règim de pensions de la Caixa
Andorrana de Seguretat Social a
finals del 2016

CONFIDENCIAL

Versió del 24/05/2017

SUMARI

I. LA SITUACIÓ DEL RÈGIM A FINALS DEL 2015-COMENÇAMENTS DEL 2016 : POBLACIÓ COBERTA, ESTRUCTURA I BASE ECONÒMICA.....	4
I.1. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ COBERTA PEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS.....	4
I.1.1. Anàlisi de la situació dels jubilats i dels pensionistes de reversió	4
I.1.2. Anàlisi de la població dels antics actius (beneficiaris diferits)	6
I.1.3. Anàlisi de la població de cotitzants.....	11
I.2. SITUACIÓ I CONTEXT D'EVOLUCIÓ DEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS.....	12
I.3. DESCRIPCIÓ I EVOLUCIONS RECENTS DEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS.....	15
I.3.1. Les característiques generals del règim de pensions de la CASS: un règim únic de jubilació de cotitzacions definides	15
I.3.2. L'evolució recent del règim des de l'1 de març de 2015	17
II. HIPÒTESIS ACTUARIALS	21
III. ANÀLISI PROSPECTIVA DE LA SITUACIÓ FINANCERA DEL RÈGIM	24
III.1. L'ANÀLISI DE L'ESCENARI CENTRAL	24
III.1.1. Projectió de les reserves.....	24
III.1.2. Anàlisi del saldo tècnic.....	25
III.1.3. Conclusió intermediària: un factor de conversió massa feble	27
III.2. ANÀLISI DELS TESTS DE SENSIBILITAT	28
IV. CONCLUSIÓ	33
ANNEX I. IDENTIFICACIÓ DELS LATENTS	34
ANNEX II. ESTUDI DEL RÈGIM DE PENSIONS DEL PRINCIPAT DE MÒNACO I DE NOVA CALEDÒNIA	38
ANNEX III. QUADERN D'HIPÒTESIS ACTUARIALS	39
ANNEX IV. DOSSIER DE PREMSA SOBRE L'IMPACTE DE LA BAIXADA DELS TIPUS D'INTERÈS.....	40

PREÀMBUL

En el marc de la supervisió de les evolucions dels sistemes socials del Principat D'Andorra, els dirigents de la Caixa Andorrana de Seguretat Social han desitjat dur a terme a finals de 2015-2016 un estudi de la situació financera i de les perspectives del règim de pensions de la Caixa.

La Caixa suporta en efecte els diferents règims socials, en particular el règim de pensions al qual estan afiliats els actius que treballen al Principat d'Andorra. Aquest règim, creat el 1968, manté compromisos a llarg termini.

En aquest sentit, ha semblat important analitzar els equilibris financers del règim i avaluar la seva situació a finals de 2016, després d'una reforma que va entrar en vigor l'1 de març de 2015.

Per dur a terme aquest estudi, la CASS ha requerit els serveis de la consultoria Cabinet d'Actuariat francès ACTENSE (55/60 actuaris i consultors en auditoria actuarial), que té una experiència significativa en l'estudi de règims de pensions vàlidament comparables.

El present estudi passa doncs per l'anàlisi dels factors fonamentals sobre els quals se sosté el règim:

- la població coberta, la situació econòmica i les regles i estructures de funcionament del règim,
- la situació financera a finals de 2015,
- les perspectives del règim en un escenari de manteniment idèntic dels seus paràmetres de funcionament o d'evolució d'aquests.

I. LA SITUACIÓ DEL RÈGIM A FINALS DEL 2015-COMENÇAMENTS DEL 2016 : POBLACIÓ COBERTA, ESTRUCTURA I BASE ECONÒMICA

L'examen d'un règim de pensions passa per l'anàlisi de les poblacions que cobreix, de les regles que defineixen els drets i de la base econòmica i demogràfica sobre la qual se sosté.

Aquesta primera part té com a propòsit revisar els elements relatius a aquests tres factors.

I.1. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ COBERTA PEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS

El règim de pensions de la CASS és un règim que cobreix una població d'aproximadament 50.000 actius, 60.000 antics actius i 12.000 jubilats i beneficiaris de pensions de reversió: cobreix, doncs, una població amb **una base demogràfica relativament modesta**:

	Jubilats	Diferits	Cotitzants	Total
Efectius	10 598	61 720	49 188	121 506
Proporció (en %)	9%	51%	40%	100%

Aquests elements són característics d'un règim en el qual una part important de la població l'abandona i s'hi reincorpora, atès que els fluxos de població activa entre el Principat d'Andorra i els països veïns (principalment Espanya, França i Portugal) són molt rellevants.

Es tracta d'una variable important en l'anàlisi del règim atès que els titulars de drets que encara no han liquidat la seva pensió però ja no cotitzen tenen un **pes numèric significatiu**, malgrat que el seu **pes sobre els drets** sigui sovint **relativament més limitat**.

L'edat mitjana dels 50.000 cotitzants és de 41,5 anys i aquesta població ha experimentat un fort creixement en el transcurs dels anys anteriors al 2008, una situació molt menys favorable des d'aleshores.

Sobre aquestes bases, convé examinar a continuació les diferents poblacions cobertes per aquest règim.

I.1.1. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DELS JUBILATS I DELS PENSIONISTES DE REVERSIÓ

A partir de les bases anteriorment descrites, la consultoria ACTENSE ha examinat la situació de les poblacions de jubilats i pensionistes de reversió cobertes pel règim. Aquestes es presenten de la manera següent:

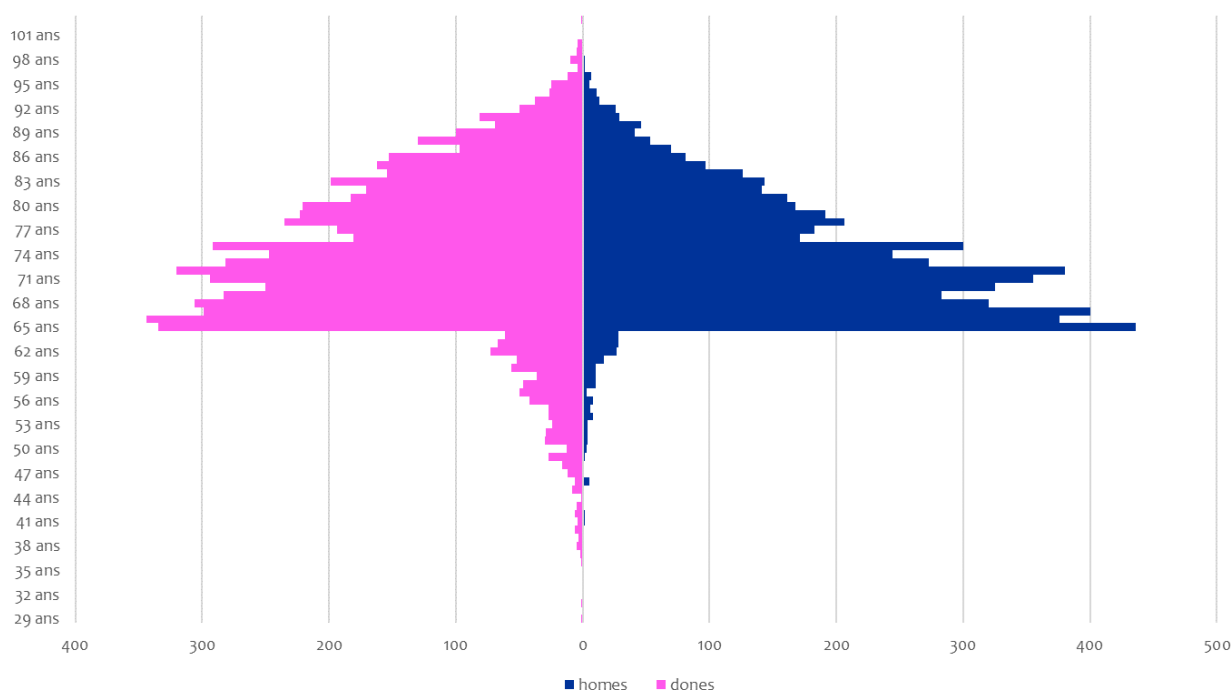
Tipus de beneficiari	Grup pensió	Tipus de pensió	Descripció tipus de pensió	Traducció pensió	Efectius	Efectius (en % de l'efectiu total)	Ratio homes	Edat mitjana el 31/12/2015	Renda anual mitjana
Dret directe	19	02	Vellesa principal	Pension vieillesse	5 158	41%	57%	78,5 anys	4 692 €
		03	Invalidesa passada a vellesa	Transition invalidité vieillesse	1 149	9%	54%	74,1 anys	7 612 €
		38	17/2008-Jubilació	Retraite 17/2008	2 743	22%	60%	67,7 anys	8 504 €
		51	18/2014-Jubilació	Retraite 18/2014	592	5%	63%	64,9 anys	7 760 €
	Subtotal					9 642	77%	58%	74,1 anys
Reversió	15	04	Reversio vidus	Reversement vie	1 906	15%	8%	73,4 anys	2 595 €
		08	Reversio vidus A.T.	Reversement vie A.T	67	1%	4%	62,5 anys	13 167 €
		34	17/2008-Viduitats temporals	Veuvge temporaire 17/2008	127	1%	16%	50,7 anys	7 780 €
		35	17/2008-Viduitats vitalícies	Veuvage à vie 17/2008	703	6%	11%	73,6 anys	3 571 €
		36	17/2008-Viduitats vitalícies A.T.	Veuvage à vie A.T 17/2008	1	0%	0%	64,0 anys	7 556 €
		45	18/2014-Viduitats temporals	Veuvage temporaire 18/2014	6	0%	17%	48,2 anys	10 559 €
	46	18/2014-Viduitats vitalícies	Veuvage à vie 18/2014	118	1%	14%	67,9 anys	4 669 €	
Subtotal					2 928	23%	9%	71,9 anys	3 398 €
TOTAL					12 570	100%	47%	73,6 anys	5 634 €

Aquests elements estadístics fan aparèixer una població de pensionistes d'aproximadament 12.500 pensions percebudes (un jubilat pot acumular una pensió principal i una pensió de reversió), repartides entre, d'una banda, categories de pensionistes de jubilació (77% dels afiliats), i de l'altra, categories de pensionistes de reversió (23% dels afiliats), la qual cosa és clàssica en els règims de pensions.

La precedent xifra de 10.598 representa els efectius i no pas el nombre de pensions percebudes.

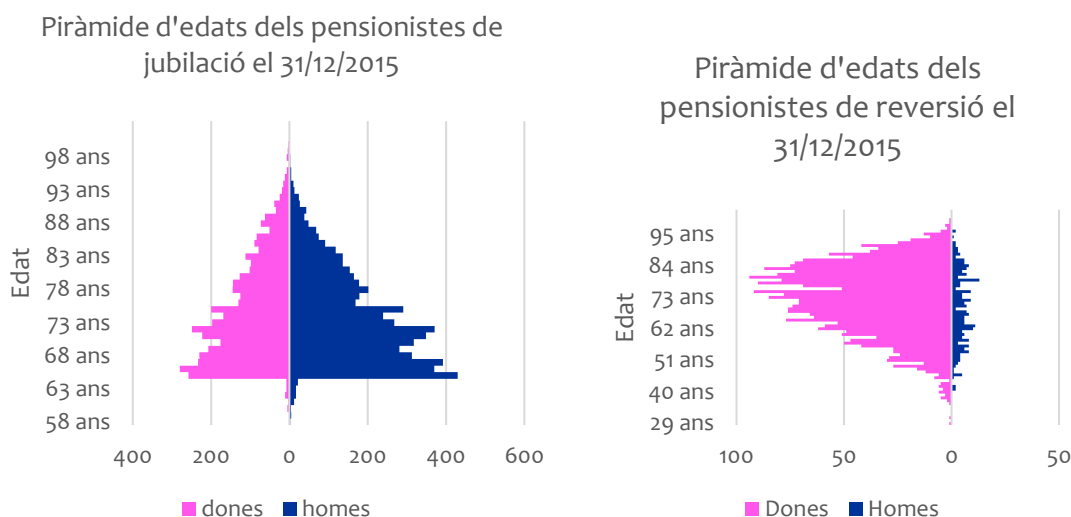
L'estructura per edat dels jubilats es presenta de la manera següent:

Piràmide d'edats dels beneficiaris de pensions de jubilació el 31/12/2015

Aquesta estructura demogràfica és relativament clàssica, amb un pes més important de les dones respecte dels homes en els trams d'edat més elevats, la qual cosa és coherent amb el conjunt d'estudis demogràfics duts a terme sobre poblacions comparables, tal com es configuren per exemple a partir de les taules de mortalitat espanyoles o franceses.

Si a continuació s'examina la situació distingint les pensions de drets directes i les pensions de reversió, s'observen unes piràmides d'edats que es presenten de la manera següent

Com succeeix en la majoria de règims de pensions encara avui dia, els titulars de pensions de reversió són molt majoritàriament femenins, ja que:

- sovint les **dones** han tingut **trajectòries laborals més curtes** o inclús menys activitat professional, la qual cosa les fa més dependents de pensions de reversió,
- les **dones** tenen **una esperança de vida més important**,
- les **dones** són en general **més joves que els seus cònjuges**, la qual cosa reforça els dos efectes precedents.

En aquest aspecte, les observacions realitzades sobre la població de pensionistes de la branca jubilació andorrans són clàssiques per a un règim de pensions creat el 1968, el qual, per tant, només fa uns deu anys que ha assolit la maduresa per als jubilats, o sigui per a les persones de menys de 75 anys.

1.1.2. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ DELS ANTICS ACTIUS (BENEFICIARIS DIFERITS)

El règim de pensions de la CASS cobreix una població que duu a terme tota la seva carrera professional a Andorra, però així mateix poblacions que han realitzat només una part de la seva carrera a Andorra.

Aquestes poblacions es poden trobar en dues situacions diferents:

- afiliacions a **règims de pensions convencionats** amb el règim del Principat, com és el cas dels règims d'Espanya, França i Portugal.
- titulars de drets provinents de règims no coordinats, per als quals les regles de descompte de drets són més significatives.

Abans de res, és útil recordar les **regles d'adquisició dels drets en el marc del règim** de la CASS.

Fins a la reforma del 2015, els drets a prestacions dins la Branca Jubilació del règim de la CASS estaven oberts a **partir de 12 mesos de cotització en el règim**.

La reforma del 2015 ha **fet passar aquest llindar de 12 mesos a 60 mesos amb l'horitzó fixat en el març de 2020**.

En conseqüència, a partir d'aquesta data, tota persona que no hagi cotitzat almenys 60 mesos en el règim de la CASS no podrà pretendre beneficiar-se de cap prestació dins d'aquest règim.

Tanmateix, aquesta regla s'ha de valorar tenint present l'existència de **convencions bilaterals** entre el Principat d'Andorra i certs països, específicament Espanya, Portugal i, així mateix, França.

Aquestes convencions bilaterals de Seguretat Social preveuen el principi de **totalització dels períodes** (d'acord amb els principis ja existents en el dret comunitari europeu), que consisteix a dir que el conjunt dels períodes d'afiliació als règims de pensions d'aquests diferents països es prenen en compte per a l'avaluació del dret a una pensió de jubilació dins de cada país.

A tall d'il·lustració, una persona que hagi estat afiliada a la CASS i així mateix al règim de pensions espanyol veuria el conjunt d'aquests períodes d'afiliació presos en compte en l'avaluació del dret a prestació dins el règim de la CASS.

No obstant això, cal assenyalar que les disposicions d'aquestes convencions bilaterals preveuen l'obertura del principi de totalització **sota condició d'una durada d'afiliació al règim andorrà d'almenys 12 mesos**.

A tall d'exemple, un assalariat que hagi cotitzat 6 mesos a la CASS i hagi estat afiliat durant la resta de la seva carrera professional a Espanya no podrà exigir cap dret dins el règim andorrà atès que la durada de cotització a aquest règim és inferior a 12 mesos.

En aquest context, s'ha prestat especial atenció a la **construcció de la base de dades** utilitzades per avaluar els drets futurs de la població de diferits, és a dir els beneficiaris que han cotitzat a la CASS en un moment donat però ja no estan afiliats en data 31/12/2015.

La taula següent presenta la distribució de la base de dades facilitada per la CASS pel que respecta als latents, amb desglossament segons la durada de cotització.

Categoria de diferit	Descripció de la posició	Nombre de matrícules	Efectius en %
1	Més de 180 mesos de cotització	3 468	3%
2	Entre 12 i 179 mesos de cotització	47 477	38%
3	Menys de 12 mesos de cotització	75 042	60%
	Total	125 987	100%

Es constata un **nombre molt significatiu de participants que han cotitzat per una durada inferior a 12 mesos**, la qual cosa podria conduir en primer terme a no prendre en compte la totalitat d'aquesta població.

Tanmateix, **a priori no s'ha de descartar que un assalariat que hagi estat afiliat en el passat durant menys de 12 mesos a la CASS torni a Andorra a fi de reprendre-hi una activitat**, ja sigui de manera temporal o permanent.

Per tant, s'ha dut a terme un estudi específic per identificar:

- sobre la base de dades històriques, la probabilitat per a un assalariat havent passat pel règim de la CASS d'estar-hi novament afiliat amb posterioritat;
- les característiques de les poblacions susceptibles de reprendre una activitat a Andorra.

El conjunt dels resultats d'aquests estudis es presenta a l'annex I del present informe.

Un cop reajustades les dades, **tan sols es conserven en l'estudi 10.775 latents havent cotitzat menys de 12 mesos a la CASS.**

D'altra banda, sobre la base d'aquest estudi, ha semblat lògic descomptar en l'avaluació actuarial els drets d'aquests **assegurats latents que han cotitzat menys de 12 mesos a la CASS** (en la mesura que no és segur que reprenguin una activitat a Andorra que els permeti assolir el llindar dels 12 mesos).

A la pràctica, els drets (nombre de punts) dels beneficiaris «latents» que disposen de menys de 12 mesos d'afiliació a la CASS han sigut objecte d'**un descompte del 62%** (cf. Annex I). En efecte, segons un estudi sobre la freqüència de retorn dels treballadors temporals, s'observa que el 62% d'aquesta població tendeix a no tornar a Andorra i, per tant, a no cotitzar prou mesos per poder sol·licitar la pensió. Així doncs, als drets d'aquests diferits se'ls aplica un descompte del 62%.

La taula següent presenta una descripció estadística d'aquestes poblacions de titulars de drets diferits classificant-les en funció del nombre de mesos de cotització que han assolit. Aquestes estadístiques tenen en compte els reajustaments efectuats sobre les afiliacions d'una durada de menys de 12 mesos.

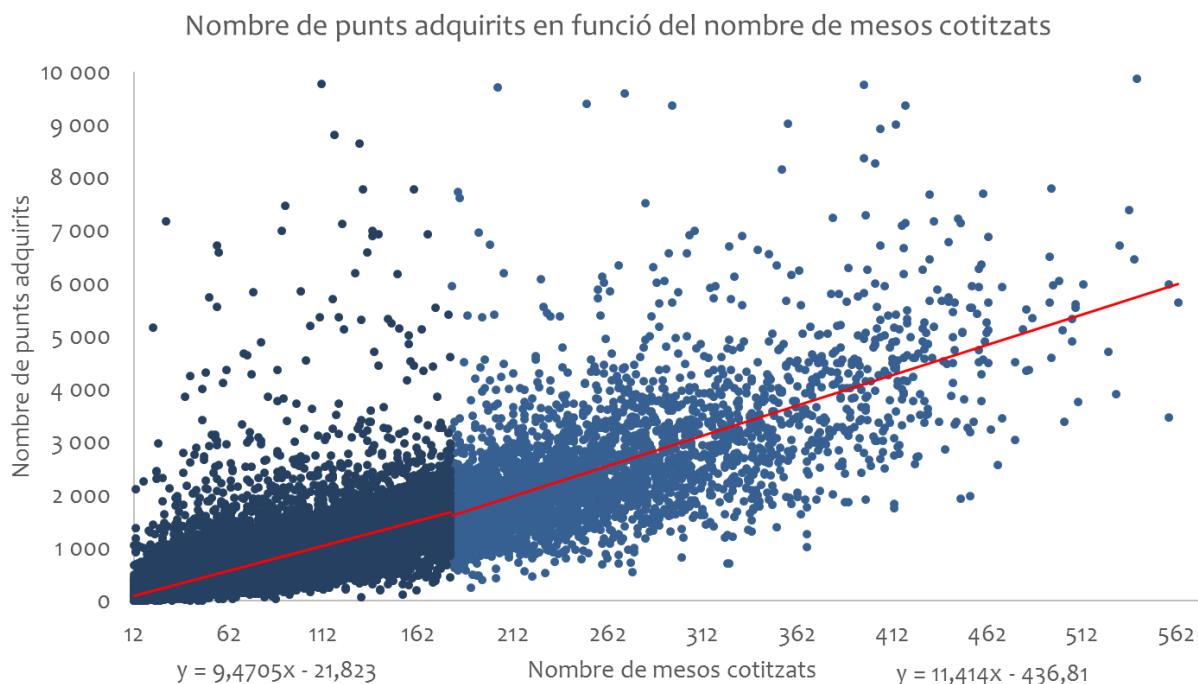
Categoria de diferit	Descripció de la posició	Nombre de matrícules	Efectius en %	Ratio homes	Edat mitjana el 31/12/2015	Nombre mitjà de mesos cotitzats en la base jubilació el 31/12/2015	Renda anual mitjana 2015
1	Més de 180 mesos de cotització	3 468	6%	56%	54,6 anys	257,7 mesos	5 437 €
2	Entre 12 i 179 mesos de cotització	47 477	77%	60%	49,7 anys	47,8 mesos	931 €
3	Menys de 12 mesos de cotització	10 775	17%	55%	31,4 anys	5,1 mesos	29 €
	Total	61 720	100%	59%	46,8 anys	52,1 mesos	1 027 €

* Després d'aplicació d'un descompte del 62% sobre els drets adquirits (segons un estudi sobre el nombre de persones que tornen any rere any)

Aquesta taula posa en evidència una **segmentació bastant forta de la població** entre persones d'edat relativament avançada posseïdores de volums de drets importants i una població de gent molt més jove amb drets molt limitats.

Finalment, ha semblat útil realitzar un control de coherència quant a les característiques de les poblacions de titulars de drets diferits per verificar que els resultats de les anàlisis eren convergents.

S'ha realitzat l'examen del nombre de drets adquirits en funció de l'antiguitat. Aquest examen proporciona els elements següents:

Aquesta taula posa en evidència que el procés d'adquisició dels drets és **relativament lineal** respecte al nombre de mesos cotitzats.

En aquestes condicions, les aproximacions presentades (descompte de certs drets per als antics actius d'edat avançada que disposen de poques cotitzacions...) anteriorment esmentades no haurien d'esbiaixar significativament l'avaluació de l'estoc de drets de les persones posseïdores de drets diferits.

Al capdavant, l'examen de la important població d'afiliats que han adquirit drets però ja no cotitzen en el règim i encara no han liquidat aquests drets posa en evidència tipologies de poblacions diverses:

- d'una banda, poblacions d'edat més aviat avançada amb un volum de drets significatiu,
- i, de l'altra, poblacions «**temporals**» amb una feble probabilitat de romandre en el règim i liquidar els seus drets.

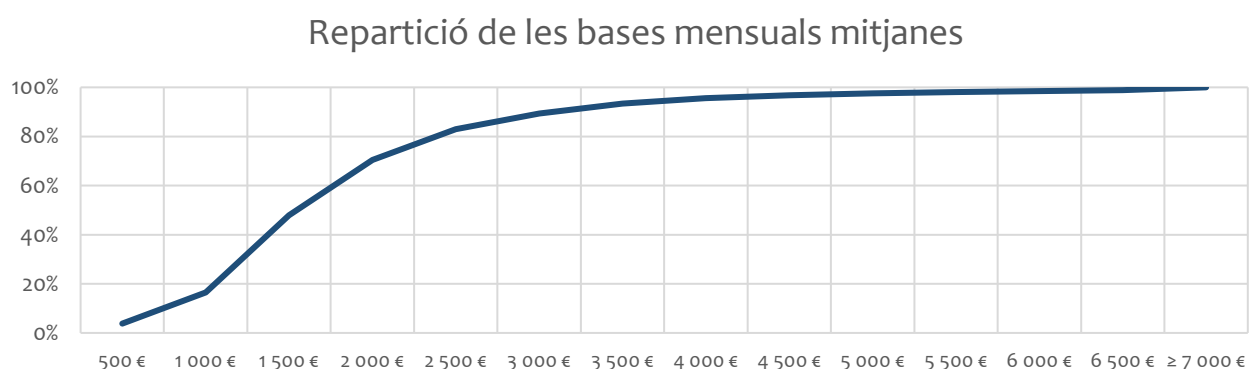
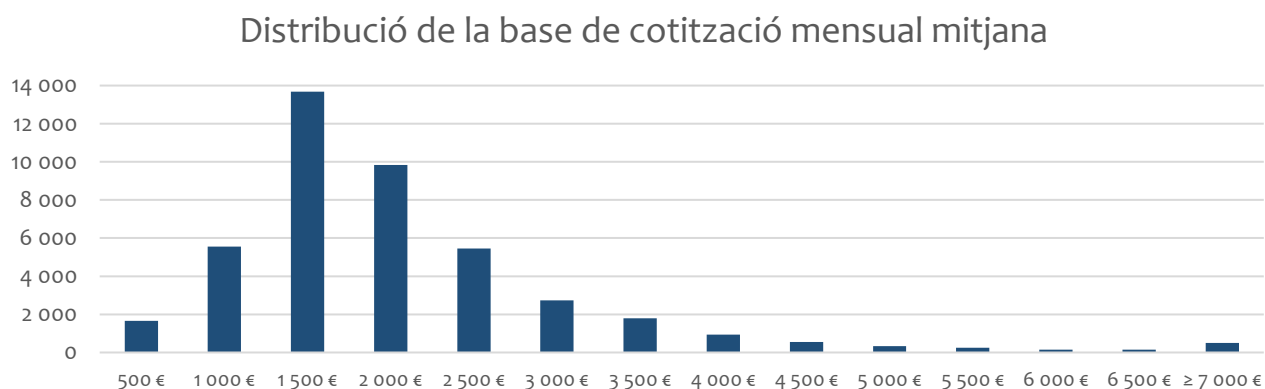
Aquest element és important en la mesura que el règim ha previst, en la reforma del 2015, que la liquidació dels drets només serà possible per als titulars amb més de 5 anys de cotitzacions a llarg termini (60 mesos).

És un element d'anàlisi del règim que s'ha integrat en el seu examen.

I.1.3. ANÀLISI DE LA POBLACIÓ DE COTITZANTS

La població de cotitzants ha estat objecte d'un examen específic tenint en compte el seu paper determinant en els equilibris del règim.

Aquesta població es compon d'aproximadament 50.000 afiliats, dels quals uns 44.000 tenen la condició d'assalariat. La **distribució dels ingressos dels assalariats és la següent:**

Aquests gràfics posen en evidència una estructura de població **característica d'una activitat clàssica**, a saber:

- una estructura de remuneracions en la qual el valor medià de les remuneracions (1.500 €/mes) és inferior al valor mitjà (1.800 €/mes),
- i en la qual la repartició de les remuneracions segueix les lleis clàssiques de l'anàlisi d'ingressos (log-normal i Pareto).

Les estadístiques sobre aquesta població es presenten de la manera següent:

Categoria de cotitzant	Descripció	Efectiu	Efectiu (en % de l'efectiu total)	Proporció d'homes	Edat mitjana el 31/12/2015	Nombre mitjà de mesos cotitzats	Base anual mitjana 2015	Renda anual mitjana 2015
1	COMPTE PROPI	3 684	7%	70%	49,6 anys	236,7 mesos	25 626 €	6 093 €
	COMPTE PROPI (Reduït)	1 530	3%	60%	45,0 anys	145,9 mesos	14 206 €	3 312 €
	COMPTE PROPI (SENSE ACTIVITAT)	61	0%	51%	57,0 anys	329,3 mesos	26 004 €	9 550 €
	Sous-total	5 275	11%	67%	48,4 anys	211,5 mesos	22 318 €	5 326 €
2	REGIMS ESPECIALS	333	1%	57%	46,0 anys	254,3 mesos	14 554 €	5 859 €
	REGIMS ESPECIALS (Només vellesa)	13	0%	0%	57,0 anys	290,5 mesos	11 546 €	6 049 €
	Sous-total	346	1%	55%	46,5 anys	255,6 mesos	14 441 €	5 867 €
3	ASSALARIATS	43 575	89%	51%	40,6 anys	172,8 mesos	22 072 €	4 245 €
	Sous-total	43 575	89%	51%	40,6 anys	172,8 mesos	22 072 €	4 245 €
Total		49 196	100%	53%	41,5 anys	177,5 mesos	22 044 €	4 373 €

Posen en evidència una edat mitjana de la població cotitzant **comparable** a la dels règims equivalents a Espanya o a França.

L'edat mitjana dels cotitzants és de 41 anys a França (font: INSEE) i l'edat mitjana a Espanya se situa entre els 40 i els 42 anys (font: fmrh.org).

Pel que respecta a la remuneració, aquesta sembla més aviat modesta (cf. més amunt); els drets de jubilació adquirits són així mateix relativament modestos (la data de creació del règim i la taxa de cotitzacions expliquen també aquest punt).

Així doncs, l'anàlisi de la població dels cotitzants posa en evidència una població clàssica, encara que amb un nivell mitjà d'ingressos més aviat modest en comparació amb els països veïns.

I.2. SITUACIÓ I CONTEXT D'EVOLUCIÓ DEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS

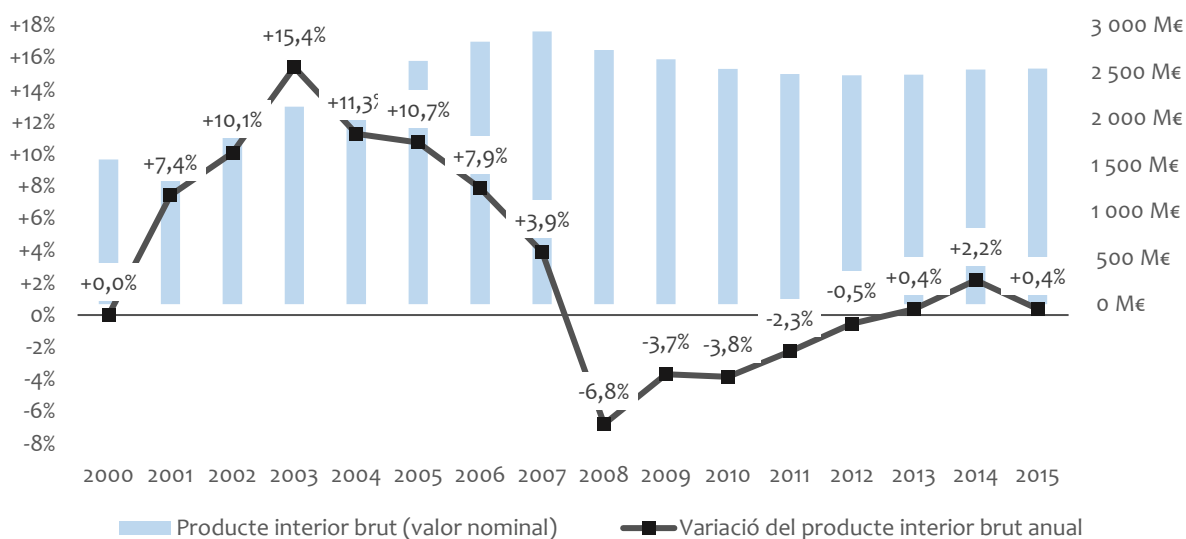
Més enllà de les poblacions cobertes, el règim de la CASS és forçosament fortament dependent dels equilibris econòmics de l'economia andorrana dins la qual evoluciona.

Aquesta ha experimentat un període d'evolució molt favorable en el transcurs dels anys 80-90 i fins al 2008.

Des del 2008 ha patit una **crisi important** caracteritzada per una reducció del PIB entre els anys 2008 i 2013, seguida per una reactivació més lenta des del 2013:

Evolució del producte interior brut andorrà entre el 2000 i el 2015

Font: Departament d'Estadística

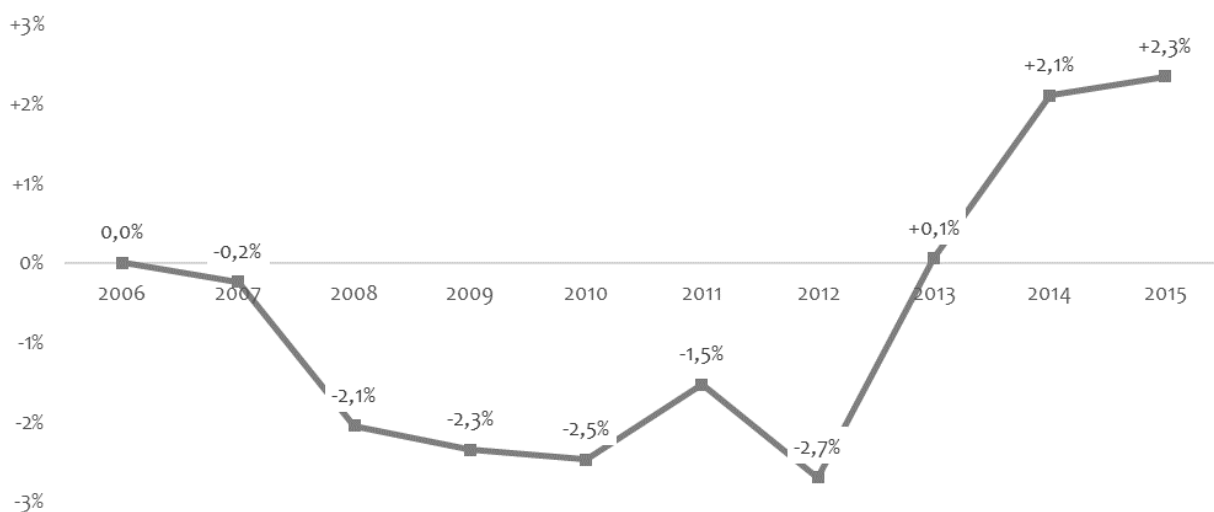
L'anàlisi dels especialistes en economia andorrana posa de manifest una **reactivació més aviat recent i relativament fràgil**.

A més, sorgeixen **algunes incerteses** respecte a les **possibilitats de creixement futures**, especialment en el sector financer a causa dels canvis en la valoració d'aquestes activitats en el marc del conjunt de les economies de l'OCDE.

La recuperació observada des del 2013 s'ha traduït en un lleuger augment de la població d'afiliats a la CASS.

Taxa d'evolució de la població afiliada a la CASS entre el 2006 i el 2015

Font : CASS

Aquests factors li asseguren al règim una **base econòmica important però fràgil**.

En l'aspecte demogràfic, la població andorrana experimenta la mateixa evolució que la dels països veïns, és a dir un **augment regular i permanent de l'esperança de vida** que es tradueix en esperances de vida que s'elevin fins a xifres molt properes a les de les poblacions francesa o espanyola.

Referent a això, cal tenir present que les evolucions de l'esperança de vida a França i a Espanya són avui dia extremadament semblants i que, en aquest aspecte, no hi ha divergències entre tots dos països, la qual cosa porta a considerar que es produeix el mateix amb Andorra.

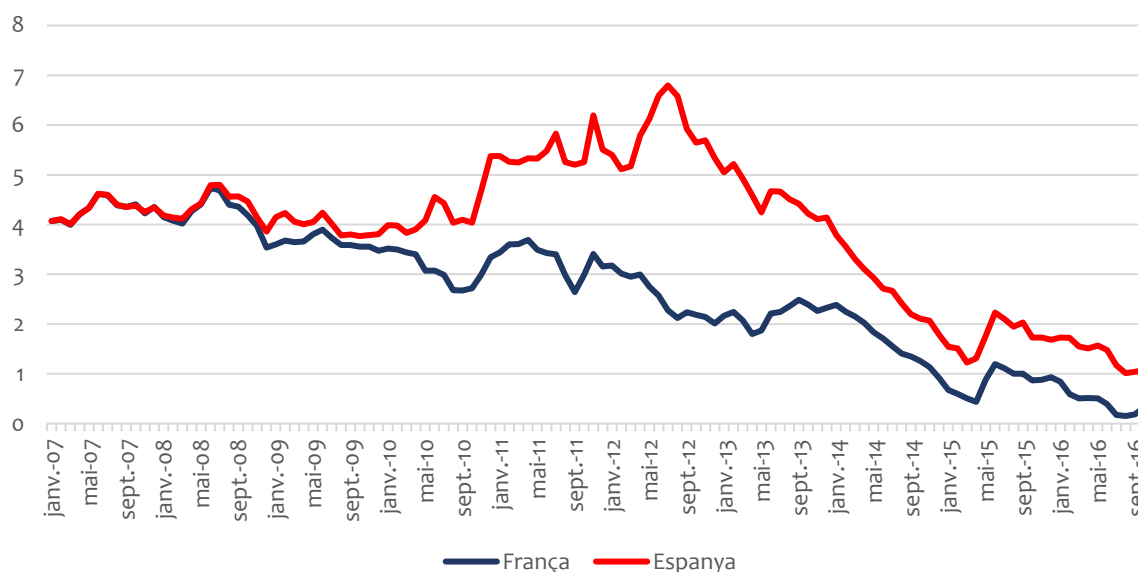
Per a més informació, les esperances de vida en el moment del naixement a França i Espanya es presenten de la manera següent:

País	Dones	Homes
Espanya	86,1 anys	80,2 anys
França	85,6 anys	79 anys

Per tant, el règim està sotmès a les mateixes tensions que els règims de pensions dels altres països desenvolupats, és a dir, a una progressió inversa entre, d'una banda, una demografia que evoluciona cap a un allargament de les durades de vida i de servei de les prestacions, i de l'altra, una base econòmica amb una fragilitat més accentuada que 20 o 30 anys enrere.

En l'aspecte financer, la situació del règim es caracteritza per l'impacte de l'evolució de les situacions financeres dels mercats, particularment a Espanya i a França; a saber, principalment **una davallada molt forta i sense precedents dels tipus d'interès** de la renda fixa.

Tipus d'interès a llarg termini

D'aquesta forma, els actius del règim de pensions de la CASS, consistents en gran mesura en obligacions, es veuen sotmesos a una molt forta pressió a la baixa sobre els seus rendiments a causa d'aquesta evolució globalment paral·lela entre els països desenvolupats, particularment pel que respecta a Espanya i França.

1.3. DESCRIPCIÓ I EVOLUCIONS RECENTS DEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS

En el context anteriorment descrit, el règim de pensions de la CASS, establert el 1968, ha experimentat evolucions recents que en mantenen les característiques principals, però que n'han modificat clarament un cert nombre de paràmetres de control.

1.3.1. LES CARACTERÍSTIQUES GENERALS DEL RÈGIM DE PENSIONS DE LA CASS: UN RÈGIM ÚNIC DE JUBILACIÓ DE COTITZACIONS DEFINIDES

El règim de pensions de la CASS és un règim de pensions de cotitzacions definides, és a dir que les cotitzacions donen lloc a l'**adquisició de punts** definits en funció d'un valor d'adquisició dels punts.

Seguidament aquests punts es converteixen en pensió a partir de l'edat de liquidació dels drets de jubilació sobre la base d'un **factor de conversió** del valor de compra en valor de venda dels punts de jubilació.

Posteriorment, les pensions es revaloritzen en funció de l'evolució del valor de venda del punt.

Aquest mecanisme és un mecanisme clàssic per als règims de pensions que comporta un risc menys important pel règim i els seus contribuents (empresaris i assalariats) que els règims de pensions de prestacions definides, com són els fons de pensions anglosaxons o molts règims de base d'agents públics en els països desenvolupats.

Els paràmetres del règim han estat fixats en els seus inicis, l'any 1968. Preveuen l'**edat de jubilació als 65 anys** i una taxa de reversió dels drets sobre els cònjuges supervivents del 50%.

El règim disposa de reserves de 1.100 milions d'euros a finals de 2015.

Les cotitzacions estan actualment fixades en un 12% (8,5% per a l'empresari i 3,5% per a l'assalariat).

El conjunt d'aquests elements constitueix una sèrie de característiques de règim de pensions clàssiques per a situacions comparables, tal com ho ha posat de manifest un estudi annex.

Tanmateix, el règim té una característica pròpia amb relació als que han pogut ser objecte d'estudis comparatius (Principat de Mònaco, Nova Caledònia i, de manera més limitada, Gran Ducat de Luxemburg): es tracta d'un **règim únic i no existeix un règim complementari obligatori** en el Principat d'Andorra, com pot passar en els casos anteriorment descrits.

L'esquema següent presenta una comparació de l'estructura dels règims de pensions obligatoris de Mònaco, Nova Caledònia i Andorra.

Règim complementari obligatori	ARRCO i AGIRC	ARRCO i AGIRC	
Règim de base obligatòria	Caixa Autònoma de Pensions (CAR)	CAFAT	Caixa Andorrana De Seguretat Social (CASS)
	Principat de Mònaco	Nova Caledònia	Principat d'Andorra
			

Això porta a **taxes de cotització més febles** i a drets més febles.

A tall d'il·lustració, l'esquema anterior es reproduïx indicant les **taxes de cotització** en aquests diferents règims (amb la precisió, si s'escau, de la base màxima de cotització aplicable).

Règim complementari obligatori	- ARRCO : 7,75% de 0€ a 3 218€ - AGIRC : 20,55% de 3 218€ a 25 744€	- ARRCO : 7,75% de 0€ a 3 218€ - AGIRC : 20,55% de 3 218€ a 25 744€	
Règim de base obligatòria	14,5% Sostre : 4 672 € / mesos	14% Sostre : 2 974 € / mesos	12% Sense sostre
	Principat de Mònaco	Nova Caledònia	Principat d'Andorra
			

S'ha dut a terme l'**estudi comparatiu d'aquests règims**, que es presenta en l'annex II:

Tanmateix es poden trobar alguns elements de comparació sobre els paràmetres anteriorment descrits, com es mostra a continuació, tot precisant que tant **Nova Caledònia com Mònaco disposen d'un règim complementari obligatori**:

Règim	Efectius empleats	Edat de liquidació	Factor de conversió	Fons de reserva
CASS	50 000	65 anys	9,6	1,2 Md€
CAFAT	75 000 (90 000 *)	60 anys	9,66	0,4 Md€
CAR	50 000	62/65 anys	8,96	1,4 Md€

* prenent en compte els agents públics

Al capdavant, el règim de pensions de la CASS és per tant coherent i clàssic amb relació a les observacions fetes sobre els règims dels països de mida demogràfica comparable. No obstant això, es distingeix d'altres règims per **l'absència de règims complementaris obligatoris** i de les cotitzacions i drets corresponents.

1.3.2. L'EVOLUCIÓ RECENT DEL RÈGIM DES DE L'1 DE MARÇ DE 2015

Ateses les dificultats a què s'enfronta tant el règim de pensions de la CASS com el conjunt de règims de pensions en els temps recents, els seus dirigents han aprovat reformes per tractar de modificar els seus paràmetres de funcionament. La reforma ha entrat en vigor l'1 de març de 2015.

Es caracteritza per una evolució significativa de les regles de funcionament del règim a fi de perpetuar-lo.

1) Els drets

- el factor de conversió dels drets s'apuja de 8 a 9,6, la qual cosa degrada en semblant mesura el rendiment tècnic del règim, però corregeix parcialment les conseqüències de l'evolució de l'esperança de vida als 65 anys dels cotitzants, que és sensiblement més elevada el 2016 del que era el 1968, quan es va crear el règim (en aquesta data el factor de conversió era de 6,4).
- aquests mecanismes tenen com a objectiu reduir les càrregues que pateix el règim i, per tant, millorar la seva perennitat.

2) El càlcul de la pensió

- les pensions corresponents als drets adquirits a partir de l'01/03/2015 són objecte d'una estratificació dels drets, en funció del nivell teòric de pensió assolit abans de l'aplicació del coeficient reductor, expressat en múltiple del salari mínim.
- quan les persones tenen, en virtut dels punts mitjans adquirits a partir de l'01/03/2015, una pensió abans de descompte inferior a 2 vegades el salari mínim, la pensió es calcula sobre les bases anteriorment descrites,
- quan les persones tenen, en virtut dels punts mitjans adquirits a partir de l'01/03/2015, una pensió abans de descompte compresa entre 2 vegades i 2,5 vegades el salari mínim, als drets entre 2 vegades i 2,5 vegades el salari mínim se'ls aplica un descompte del 25%,
- quan les persones tenen, en virtut dels punts mitjans adquirits a partir de l'01/03/2015, una pensió abans de descompte compresa entre 2,5 vegades i 3 vegades el salari mínim, als drets entre 2,5 vegades i 3 vegades el salari mínim se'ls aplica un descompte del 50%,
- quan les persones tenen, en virtut dels punts mitjans adquirits a partir de l'01/03/2015, una pensió abans de descompte superior a 3 vegades el salari mínim, als drets més enllà de 3 vegades el salari mínim se'ls aplica un descompte del 75%.

Cal assenyalar que el valor d'adquisició del punt del règim s'ha fixat de tal manera que una persona que cotitzi durant 40 anys a la CASS es beneficiï d'una taxa de substitució –és a dir la relació entre la seva pensió i la seva darrera remuneració d'activitat– del 50%.

D'altra banda, els llindars anteriorment descrits es poden expressar també en funció del salari mitjà percebut durant la durada de cotització a la CASS:

- els punts cotitzats fins a 4 vegades el salari mínim (PP1) no tenen descompte,
- els punts cotitzats entre 4 vegades i 5 vegades el salari mínim (PP2) són objecte d'un descompte del 25%,
- els punts cotitzats entre 5 vegades i 6 vegades el salari mínim (PP3) són objecte d'un descompte del 50%,
- els punts cotitzats més enllà de 6 vegades el salari mínim són objecte d'un descompte del 75%.

Aquest mecanisme reforça la dimensió solidària del règim atès que els coeficients reductors són sensiblement diferents segons els trams de remuneració.

Aquestes mesures tenen com a efecte incrementar el factor de conversió del règim en semblant proporció:

- part dels punts adquirits sobre una renda mitjana cotitzada $\leq 4 * \text{salari mínim}$ (3.848 € el 2015) $\Rightarrow 9,6$
- part dels punts adquirits sobre una renda mitjana cotitzada $> 4 * \text{salari mínim}$ i $\leq 5 * \text{salari mínim}$ (4.810 € el 2015) $\Rightarrow 12,8$

- part dels punts adquirits sobre una renda mitjana cotitzada $> 5 * \text{salari mínim}$ i $\leq 6 * \text{salari mínim}$ (5.772 € el 2015) $\Rightarrow 19,2$
- part dels punts adquirits sobre una renda mitjana cotitzada $> 6 * \text{salari mínim}$ (5.772 € el 2015) $\Rightarrow 38,4$

Ha semblat útil calcular sobre aquestes bases la **taxa de cobertura dels nous drets cotitzats**, segons el tram de renda en el qual ens trobem.

Es tracta de comparar:

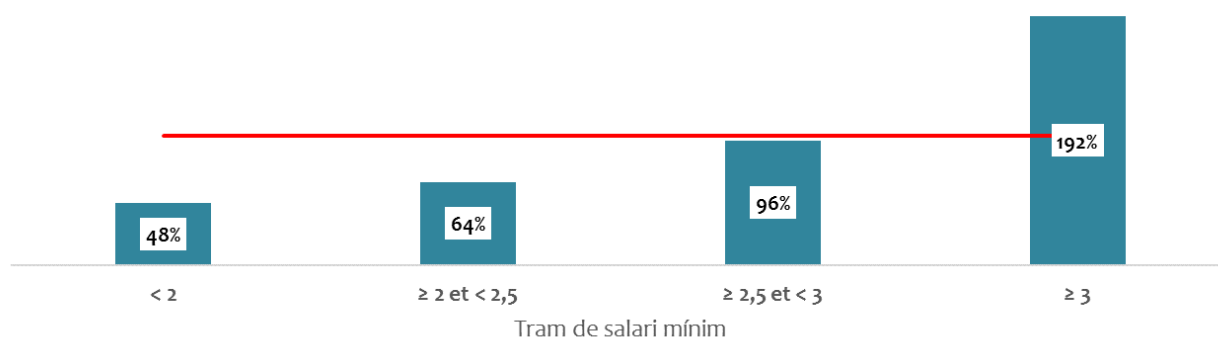
- l'import de la cotització ingressada per la CASS,
- amb el valor actual probable dels drets corresponent (renda adquirida pel cotitzant i que serà abonada a partir dels 65 anys).

Els càlculs s'han efectuat suposant que els punts han estat adquirits per un home de 40 anys d'edat.

La taxa d'actualització aplicada és del 0%, la qual cosa equival a considerar una revalorització del valor de venda del punt idèntica a la de la taxa de rendiment dels actius del règim.

Aquest plantejament correspon a una lògica desfavorable d'un **règim de capitalització pura**, però permet identificar els condicionants de l'equilibri del règim de la CASS a mitjà termini.

Taxa de cobertura dels nous drets en funció del tram marginal de salari

S'aprecia que el règim està equilibrat per als drets adquirits més enllà de PP3, és a dir un salari a partir de 4.800 € al mes.

A la inversa, això significa que **cada euro de cotització ingressat pel règim per sota d'aquest llindar contribueix a augmentar el seu dèficit**.

A títol comparatiu, la situació dels diferents règims de pensions significatius es reproduïx per posar en evidència els diferents coeficients de conversió que es poden observar.

Equivalent factor de conversió	0-PP1	PP1-PP2	PP2-PP3	PP3-+
CASS	9,6	12,8	19,2	38,4
ARRCO/AGIRC (França)	16	16	16	16
RAFP (Pensió per capitalització dels funcionaris a França)	25	25	25	25

En aquest aspecte, el règim de la CASS segueix sent molt generós per a la major part de la població (cf. la part I.1.3 sobre distribució de rendes).

Això no obstant, el conjunt d'aquestes reformes ha procurat garantir una major perennitat al règim de pensions en el context actual.

Sobre aquestes bases, prenent en compte el context econòmic, les regles de funcionament del règim i l'estructura poblacional del Principat d'Andorra, esdevé possible apreciar les grans tendències evolutives del règim.

II. HIPÒTESIS ACTUARIALS

L'anàlisi dels compromisos adquirits del règim es pot dur a terme sobre la base dels punts anteriorment descrits i partint d'una sèrie d'hipòtesis que analitzem més endavant.

Els treballs s'han realitzat sobre la base d'una sèrie d'hipòtesis demogràfiques, econòmiques i de comportament que es detallen en el quadern d'hipòtesis actuaries presentat en l'annex III del present document.

Aquí en recordarem senzillament els elements sintètics:

- **hipòtesis demogràfiques** realistes, caracteritzades en particular per un augment del nivell d'efectius de 0,6 %/any.

Aquestes hipòtesis es presenten de la manera següent:

Hipòtesis	Valor retingut
Taules de mortalitat	PERM/F 2000P
Taxa de nupcialitat - cotitzants - exclosos - jubilats	60% 60% dades individuals
Diferència d'edat home/dona per defecte	3 anys
Pes dels ingressos dels no assalariats en el règim	Vegeu Taula 1
Pes dels ingressos dels assalariats en el règim	Vegeu Taula 1
Taxa d'evolució dels efectius cotitzants	0,60%

Taula d'ingrés dels assalariats

Edat d'ingrés	Sexe	Situació familiar	Salari anual d'ingrés	Pes
29 anys	1	Casat o solter	13 464 €	72,8%
18 anys	2	Casat o solter	7 032 €	16,8%

Taula d'ingrés dels no assalariats

Edat d'ingrés	Sexe	Situació familiar	Salari anual d'ingrés	Pes
41 anys	1	Casat o solter	24 510 €	10,1%
38 anys	2	Casat o solter	24 510 €	0,3%

- **hipòtesis econòmiques** que tendeixen a un plantejament realista i coherent amb les dades macroeconòmiques generals:
 - Una hipòtesi d'inflació a llarg termini del 2% segons les dades del Banc Central Europeu, amb matisos i una taxa més baixa per al curt termini.
 - Una rendibilitat a llarg termini del 2%, que s'aplica tant als actius financers com a la taxa d'actualització; un augment progressiu de les qualificacions que es tradueix en una alça progressiva de les remuneracions d'una generació a l'altre i en el manteniment del poder adquisitiu de les pensions.

Els elements detallats es presenten a continuació:

Hipòtesis	Valor retingut
Inflació	
2016	0,00%
de 2017 a 2018	1,50%
més enllà de 2018	2,00%
Import de les reserves	1 094 M€
Rendibilitat mitjana de les reserves	2,00%
Taxa d'evolució del perfil de carrera	2,00%
Taxa d'evolució de la renda mensual mitjana dels treballadors autònoms	2,00%
Evolució del valor del salari mínim	
de 2016 a 2018	Inflació - 0,5%
més enllà de 2018	Inflació
Taxa d'evolució del valor de compra del punt	Inflació
Taxa d'evolució del valor de venda del punt	Inflació
Taxa d'evolució dels salaris a l'inici de la carrera	Inflació + 0,5%

- **hipòtesis de comportament socials** que procuren tenir en compte les característiques del règim i les seves especificitats de manera realista:

Hipòtesis	Valor retingut
Edat de jubilació	65 anys
Turnover	Vegeu Taula 2
Proporció de futurs pensionistes que tenen una part de la seva carrera en règims convençionats	100%
Probabilitat per a un exclòs amb menys de 12 mesos de cotització de tenir una nova afiliació al règim	38%

Tram d'antiguitat	Taxa anual mitjana
< 5 anys	5%
de 5 a 10 anys	3%
de 11 a 20 anys	2%
20 anys o més	1%

Tots aquests elements proporcionen les bases d'un **escenari central** que permet avaluar els compromisos adquirits pel règim a finals del 2015 i comparar-lo amb elements corresponents.

III. ANÀLISI PROSPECTIVA DE LA SITUACIÓ FINANCERA DEL RÈGIM

L'anàlisi del règim de la Caixa Andorra de Seguretat Social passa lògicament per l'avaluació de les seves perspectives en l'escenari central inicialment examinat, i seguidament en escenaris alternatius que procuren tenir en compte diferents possibilitats de reformes.

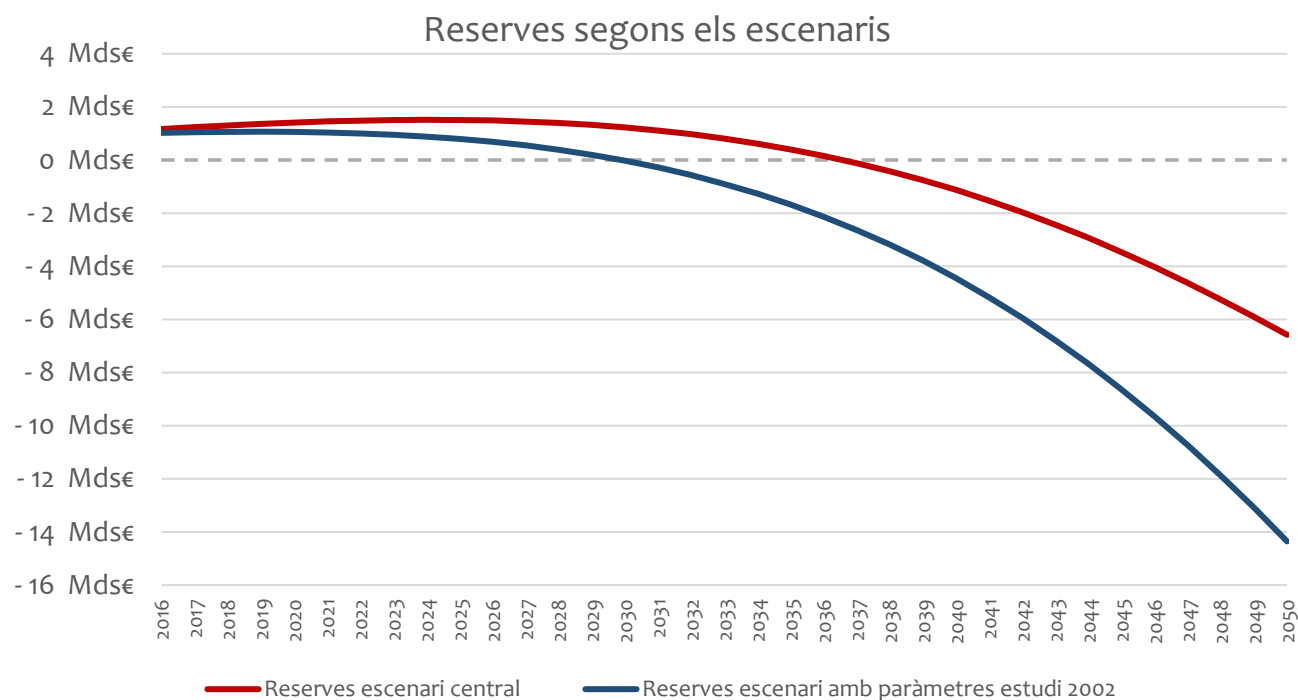
III.1. L'ANÀLISI DE L'ESCENARI CENTRAL

En un primer temps, la consultoria ACTENSE ha fet una projecció de les perspectives financeres, és a dir de l'equilibri de tresoreria del règim de pensions en el marc definit per l'escenari central anteriorment descrit.

III.1.1. PROJECCIÓ DE LES RESERVES

A més ha pogut comprovar que els resultats són coherents amb els estudis duts a terme el 2012.

Aquests resultats es presenten de la manera següent:

En Md€

Année	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
Escenari central	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0	0,8	0,6	0,4	0,2	-0,1	-0,4	-0,8	-1,1	-1,5	-2,0	-2,4
Escenari "Vincles"	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7	0,5	0,4	0,2	0,0	-0,3	-0,6	-0,9	-1,3	-1,7	-2,1	-2,6	-3,2	-3,8	-4,5	-5,2	-5,9	-6,8

Aquests resultats posen en evidència **l'impacte significatiu de la reforma del 2015**, que millora les perspectives del règim, però també la baixada de rendiment dels actius financers que deteriora aquestes mateixes perspectives i la configuració més favorable de les perspectives demogràfiques l'any 2015 respecte a l'any 2012.

En aquestes circumstàncies i d'acord amb aquest escenari, **el règim deixarà de tenir actius de tresoreria l'any 2037**.

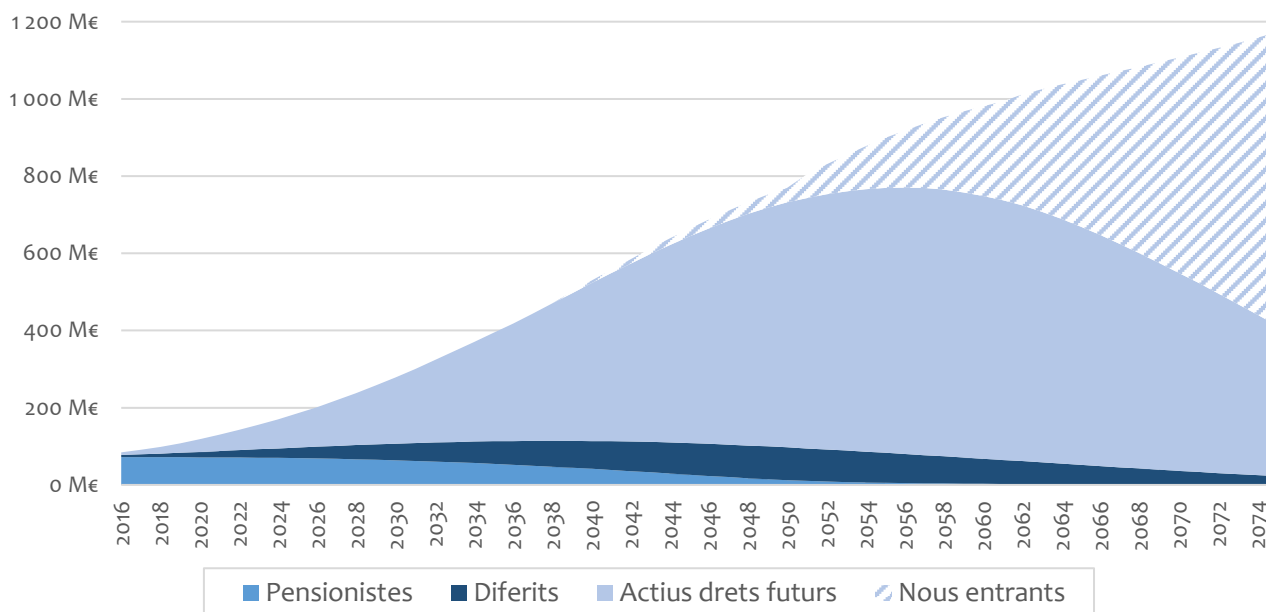
III.1.2. ANÀLISI DEL SALDO TÈCNIC

Més enllà del simple examen de les perspectives a llarg termini del règim, semblava important, en vista particularment de la normativa andorrana sobre la intervenció del pressupost de l'Estat en el finançament del règim de pensions, avaluar les perspectives d'aquests equilibris des de diferents angles.

Amb aquesta finalitat, s'ha examinat en primer lloc la projecció dels fluxos de prestacions pagats distingint els beneficiaris en funció de si es tracta de jubilats actuals o de titulars de drets diferits, de futurs jubilats ja actius en el règim o de nous entrants que només tindran un impacte en les pensions a partir de l'any 2050.

La taula següent presenta el volum dels drets adquirits per a aquestes diferents poblacions:

Projecció dels fluxos de prestacions probables

Me

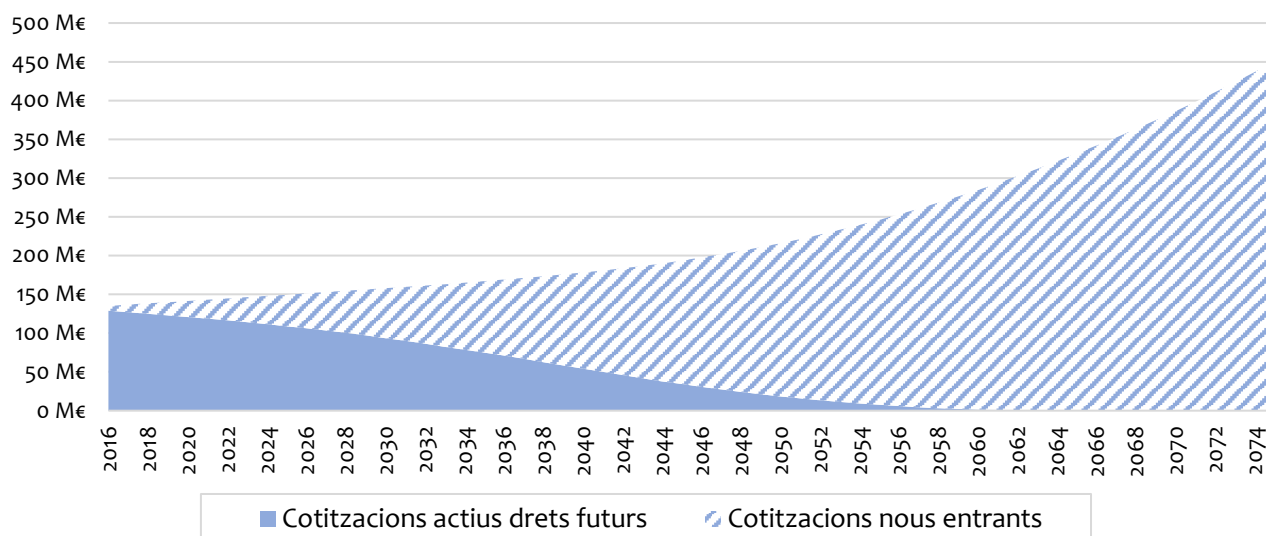
Any	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
Prestacions pensionistes	72	72	72	72	71	71	71	70	70	69	68	67	66	65	64	62	60	59	57	55	52	50	47	45	42	39	36	33
Prestacions diferits	6	7	9	12	14	17	19	22	25	28	31	34	37	40	43	46	49	52	56	59	61	64	67	70	72	74	77	79
Prestacions actius	6	11	17	23	31	39	48	59	70	83	96	110	125	142	160	179	199	220	241	262	284	308	332	357	382	406	430	455
Prestacions nous entrants	0	1	1	2	2	3	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	14	15	17	18	20	21	23	29	33	37	41	45

Total prestacions	84	91	99	108	118	130	142	155	169	185	201	219	237	257	278	300	323	346	370	393	417	443	469	500	528	556	584	611
-------------------	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

S'aprecia l'impacte progressiu de les noves generacions titulars de drets i el fort creixement dels compromisos que es deriven de les característiques i els perímetres del règim actual.

En el mateix sentit, s'ha analitzat la projecció dels fluxos de cotitzacions probables que es presenta de la manera següent:

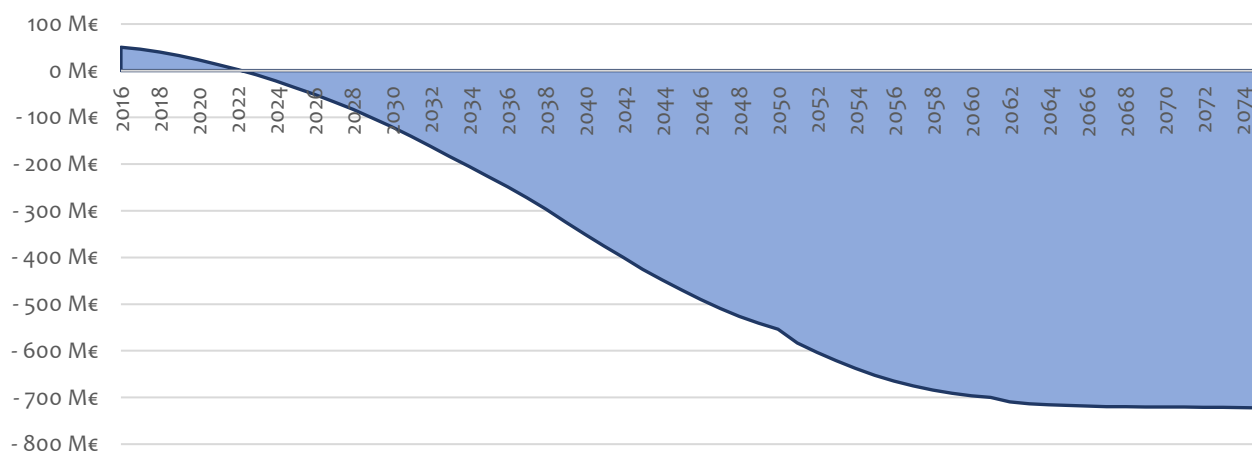
Projecció dels fluxos de cotitzacions probables

M€	Any	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
	Cotitzacions actius	129	127	125	123	121	119	117	114	112	109	106	103	100	97	94	90	86	82	79	75	71	67	63	59	54	50	46	42
	Cotitzacions nous entrants	6	10	13	17	20	24	28	32	36	40	44	49	54	59	64	69	74	80	86	91	97	104	110	117	123	130	137	144

Síntesi de les cotitzacions i prestacions futures: l'equilibri de tresoreria anual del règim –és a dir l'equilibri tècnic– es presenta de la manera següent:

Projecció del saldo tècnic

Me

Any	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
Saldo tècnic	50,3	46,0	39,7	32,0	23,1	12,9	2,3	-9,5	-21,9	36,3	50,9	66,8	83,4	-102	-121	-141	-162	-184	-205	-227	-249	-272	-297	-324	-351	-376	-400	-425

Sobre la base de les dades actualment disponibles i en vista de les característiques del règim i de l'escenari d'hipòtesis plantejades, **el règim es trobaria en situació d'insuficiència de recursos a partir del 2023 aproximadament.**

Arribats en aquesta data, el pressupost de l'Estat andorrà hauria de contribuir a finançar els desequilibris del règim.

Evidentment, una situació com aquesta posa també de manifest **nivells de compromisos a llarg termini que són molt importants** i que podrien no arribar a realitzar-se en la mesura que les autoritats públiques haurien d'intervenir prèviament.

III.1.3. CONCLUSIÓ INTERMEDIÀRIA: UN FACTOR DE CONVERSIÓ MASSA FEBLE

El conjunt dels estudis que hem dut a terme posa en evidència la coherència dels treballs realitzats amb els que s'havien fet anteriorment en el Principat en matèria de perspectives dels règims de pensions.

Extreu les conseqüències de les reformes implantades el 2015, que milloren les perspectives del règim, així com de la **degradació del rendiment financer** que deteriora lleugerament aquest règim.

Sobre aquestes bases, **l'any 2037 el règim serà insolvent.** Ja a partir dels anys 2023-2024, una intervenció del pressupost de l'Estat serà indispensable per cobrir el desequilibri entre les cotitzacions i les prestacions ofertes pel règim.

Una de les causes principals del desequilibri estructural del règim rau en el seu **factor de conversió**, que és massa feble en relació amb el seu valor d'equilibri actuarial. Aquest coeficient correspon a la relació entre el valor d'adquisició del punt i el valor de venda.

En efecte, per a la majoria dels drets adquirits pels participants, el factor de conversió s'estableix en 9,6, la qual cosa comporta la hipòtesi implícita que les pensions seran pagades durant 9,6 anys a comptar des de la jubilació als 65 anys.

Ara bé, es constata que l'esperança de vida als 65 anys s'estableix per a la població del règim (principalment andorrans, espanyols i francesos) entorn dels 20 anys (esperança de vida global: 84,2 anys).

Cal recordar aquí la taula presentada en el paràgraf 1.3.2 que posa en evidència la diferència de regles i taxes entre el règim de la CASS i els règims de base comparables (els diferents règims tenen taxes de cotització directament comparables).

Règim	Efectius empleats	Taxa de cotització	Sostre de cotització	Edat de liquidació	Factor de conversió ¹	Fons de reserva
CASS	50 000	Empleador : 8,50% Assalariat : 3,50%	-	65 anys	9,6	1,2 Mde
CAFAT	75 000 (90 000 *)	Empleador : 9,80% Assalariat : 4,20%	2 984 € / mesos	60 anys	9,66	0,4 Mde
CAR	50 000	Empleador : 7,93% Assalariat : 6,55%	4 620 € / mesos	62/65 anys	8,96	1,4 Mde

* prenent en compte els agents públics

¹ es tracta de la relació [valor de venda del punt / valor de compra del punt] per a cada règim

III.2. ANÀLISI DELS TESTS DE SENSIBILITAT

Un cop s'han descrit aquests elements, ha semblat bastant lògic avaluar el grau de sensibilitat del règim a l'evolució de diversos paràmetres.

Aquest és el propòsit dels treballs que ha realitzat la consultoria ACTENSE arran de la reunió en la qual es van presentar els primers resultats a la CASS.

S'han dibuixat diversos escenaris amb la finalitat d'avaluar la situació de les reserves, d'una banda, i dels equilibris de cotitzacions i prestacions, de l'altra.

Aquests escenaris de sensibilitat procuren avaluar diferents elements:

- elements exògens respecte a l'evolució del règim: alça del rendiment de les reserves d'un 1%,
- elements vinculats al funcionament dels drets del règim i relatius a:
 - l'edat de jubilació: ajornada als 67 anys,
 - el nivell dels drets adquirits descomptat d'un 30%,
 - les condicions de revalorització dels drets a la jubilació: les pensions es degraden un 1%/any.
- una modificació de les regles de cotització en els règims:
 - alça de les cotitzacions d'un 2% sense augment dels drets,
 - modificació dels llindars d'intervenció dels processos d'adquisició de drets reduïts,
 - canvi de coeficients de reducció.

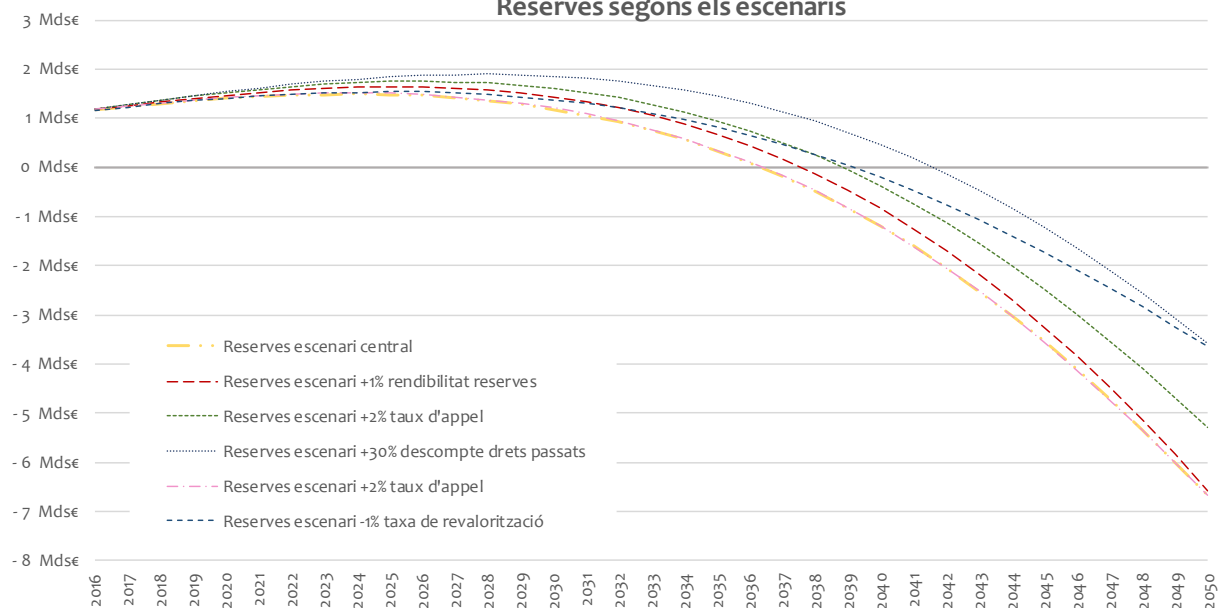
Nom del test	Taxa de cotització	Valor d'adquisició del punt	Tipus de referència	Taxa de revalorització	Rendibilitat de les reserves	Valor dels llinars	Valor dels coeficients de reducció	Nombre de llinars	Edat de jubilació	Taxa de descompte dels drets passats
Central	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM (Salari mínim), -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
+2% taxa cotització	14%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
+2% Taux d'appel	12%	20,84	116%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
Equiv referència	14%	24,32	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
-1% taxa revalorització	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
+1% rendibilitat reserves	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	3%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
Canvi de llinar	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+2,5SM, -2,5SM, -2SM, 1,5SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	0%
Canvi de coeficient reductor	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	10%, 40%, 70%, 100%	4	65 anys	0%
Increment de llinar	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, -2SM, -1,5SM	20%, 40%, 60%, 80%, 100%	5	65 anys	0%
Jubilació 67 anys	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	67 anys	0%
+30% descompte DP (drets passats)	12%	20,84	100%	0% el 2016, 1,5% el 2017 i 2018, llavors 2%	2%	+3SM, -3SM, -2,5SM, 2SM	25%, 50%, 75%, 100%	4	65 anys	30%

A continuació aquests diferents escenaris han estat objecte de simulacions de les evolucions dels equilibris del règim, que es presenten de la manera següent:

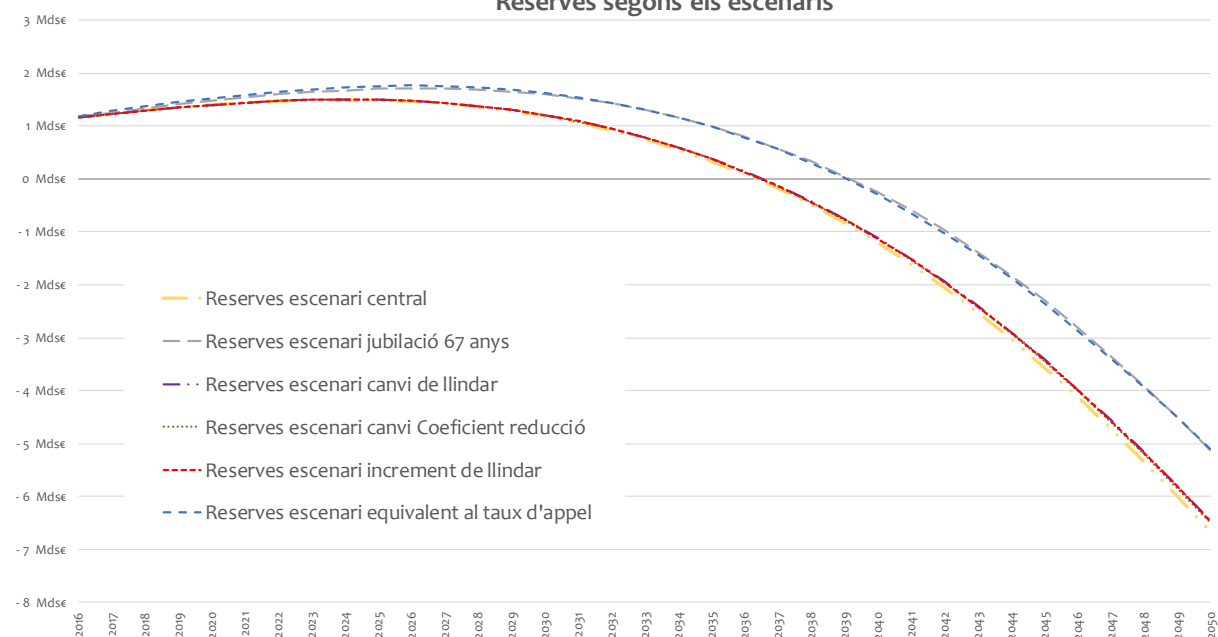
1 : " Consisteix en un percentatge addicional de cotització que no es tradueix en més punts adquirits; el seu efecte és equivalent a augmentar el factor de conversió:

- Amb un *taux d'appel* de 100%, el % cotitzat sobre el salari s'afecta a la compra de punts;
- Amb un *taux d'appel* > 100%, augment del % cotitzat sense afectar a prestacions futures."

Reserves segons els escenaris

Reserves segons els escenaris

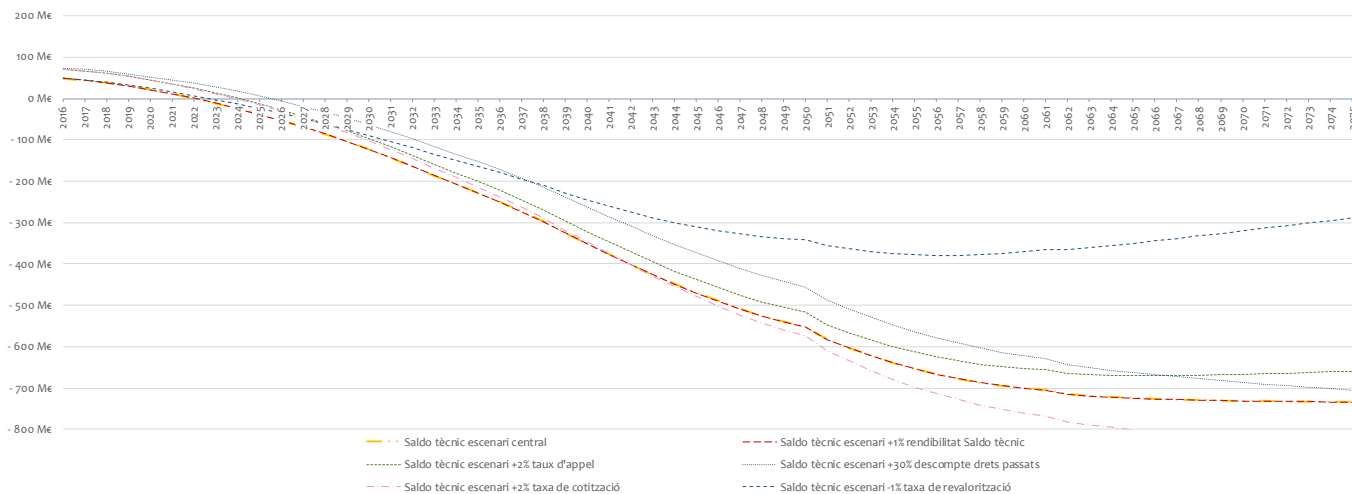

(En Md€)

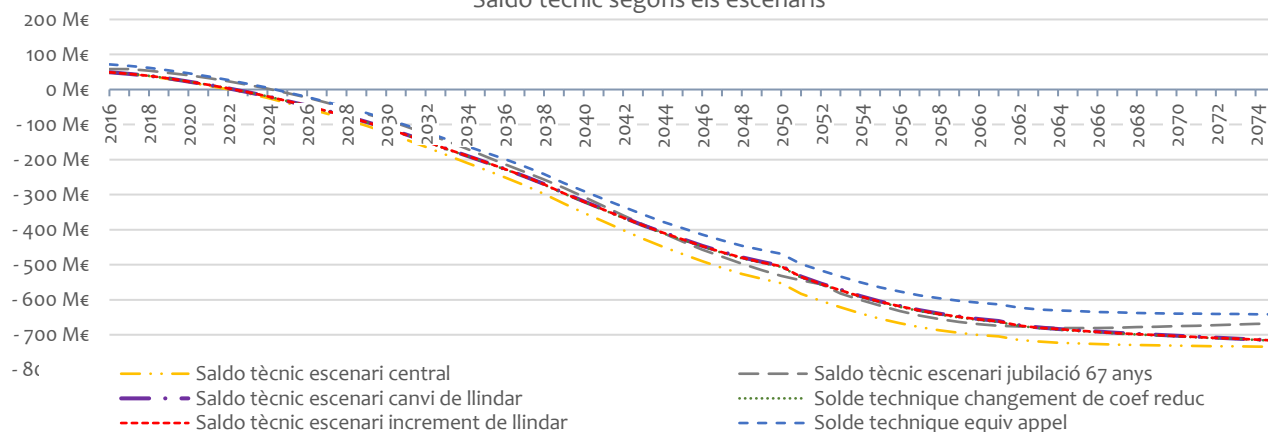
Any	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	
Escenari central	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	0,9	0,8	0,6	0,3	0,1	-0,2	-0,5	-0,8	-1,2	-1,6	-2,0	-2,5	
escenari +1% rendibilitat reserves	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4	1,3	1,2	1,1	0,9	0,7	0,4	0,2	-0,1	-0,5	-0,8	-1,2	-1,7	-2,2	
escenari +2% taux d'appel	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3	1,1	1,0	0,7	0,5	0,3	0,0	-0,4	-0,7	-1,1	-1,5	
escenari +30% descompte drets passats	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,7	1,6	1,4	1,3	1,1	0,9	0,7	0,5	0,2	-0,1	-0,5	
escenari +2% taux d'appel	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	0,9	0,8	0,6	0,4	0,1	-0,2	-0,5	-0,8	-1,2	-1,6	-2,0	-2,5	
escenari +2% taux d'appel	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0	0,8	0,7	0,5	0,3	0,0	-0,2	-0,5	-0,8	-1,1	
Jubilació 67 anys	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3	1,2	1,0	0,8	0,6	0,3	0,1	-0,2	-0,6	-1,0	-1,4
escenari increment de llindar	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0	0,8	0,6	0,4	0,1	-0,1	-0,4	-0,7	-1,1	-1,5	-1,9	-2,4	

canvi Coeficient reducció	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	0,9	0,8	0,6	0,4	0,1	-0,1	-0,4	-0,8	-1,1	-1,5	-2,0	-2,4
increment de llindar	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1	1,0	0,8	0,6	0,4	0,1	-0,1	-0,4	-0,8	-1,1	-1,5	-1,9	-2,4
escenari equivalent al taux d'apel	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3	1,2	1,0	0,8	0,6	0,3	0,0	-0,3	-0,6	-1,0	-1,4

Saldo tècnic segons els escenaris

Saldo tècnic segons els escenaris

(En M€)

Année	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
escenari central	49	44	38	30	21	11	0	-11	-24	-38	-53	-69	-85	-104	-123	-142	-164	-186	-207	-228	-250	-274	-298	-326	-352	-377	-401	-426
Saldo tècnic escenari +1% rendibilitat	49	44	38	30	21	11	0	-11	-24	-38	-53	-69	-85	-104	-123	-142	-164	-186	-207	-228	-250	-274	-298	-326	-352	-377	-401	-426
Saldo tècnic escenari +2% taxa d'apel	71	67	61	54	45	35	24	13	1	-14	-28	-43	-60	-78	-96	-116	-137	-159	-180	-201	-222	-245	-269	-296	-322	-347	-371	-395
Saldo tècnic escenari +30% descompte drets passats	73	70	65	59	52	45	36	27	17	6	-6	-19	-32	-47	-63	-80	-98	-116	-135	-153	-172	-193	-214	-239	-263	-286	-309	-332
Saldo tècnic escenari +2% taxa de cotització	71	67	61	53	45	34	24	12	-1	-15	-30	-47	-64	-82	-102	-123	-145	-169	-191	-214	-237	-262	-288	-319	-347	-375	-402	-429
Saldo tècnic escenari -1% taxa de revalorització	49	45	39	32	25	16	7	-2	-12	-24	-36	-48	-61	-75	-89	-104	-119	-135	-150	-164	-179	-194	-210	-228	-244	-259	-274	-288
Saldo tècnic escenari jubilació 67 anys	58	58	53	48	41	33	24	13	2	-10	-23	-38	-53	-69	-86	-105	-125	-146	-167	-190	-213	-234	-257	-281	-306	-333	-359	-385
Saldo tècnic escenari canvi de llindar	49	45	39	31	23	13	3	-8	-19	-33	-46	-61	-76	-93	-110	-128	-148	-168	-187	-206	-226	-247	-270	-295	-319	-342	-364	-387

canvi Coeficient reducció	49	45	39	31	23	13	3	-8	-19	-33	-46	-61	-76	-93	-111	-129	-148	-169	-188	-208	-227	-249	-271	-297	-321	-344	-367	-389
Saldo tècnic escenari increment de llindar	49	45	39	31	23	13	3	-8	-19	-33	-46	-61	-76	-93	-110	-128	-148	-168	-188	-207	-227	-248	-270	-296	-320	-343	-365	-388
Saldo tècnic escenari equivalent al taux d'appel	72	68	62	55	46	37	27	17	5	-8	-21	-36	-50	-67	-84	-102	-121	-141	-160	-179	-199	-220	-241	-267	-290	-313	-335	-357

El conjunt d'aquests elements fa doncs palesos els elements següents:

- Considerant el nivell dels equilibris existents, l'impacte d'un canvi en la rendibilitat dels actius no és pas significatiu sobre els equilibris a llarg termini del règim,
- **l'augment** del valor d'adquisició del punt i, més generalment, **del factor de conversió** del règim té en canvi un **impacte substancial a molt llarg termini**,
- això no obstant, semblants mesures no són suficients si són massa progressives tenint en compte l'amplitud dels desequilibris existents.

Aquesta síntesi de les mesures preses individualment ha de conduir lògicament a una anàlisi més global.

IV.CONCLUSIÓ

Al capdavant, l'estudi dut a terme posa en evidència diferents aspectes de la situació del règim de pensions de la CASS al tancament de l'exercici 2016:

- el règim pateix un **desequilibri a llarg termini** a causa d'un **factor de conversió** que segueix sent **massa favorable**: de manera precisa, el factor de conversió és massa feble en relació amb l'esperança de vida dels jubilats a l'edat de 65 anys.
- Tanmateix, les reformes dutes a terme el 2015 milloren les perspectives del règim i endarrereixen les dates d'aparició de dèficit respecte a la situació prevalent fins fa pocs anys.

Aquests elements aboquen aquest règim, com tots els règims equivalents, a implantar progressivament diferents reformes amb la finalitat d'adaptar-lo a l'evolució de la situació econòmica, així com a l'evolució de les esperances de vida i de les perspectives demogràfiques de les poblacions cobertes.

De manera concreta, i com per als altres règims, es poden contemplar diferents opcions:

- Ajustar l'edat de jubilació per reduir les càrregues del règim.
- Modificar els coeficients de conversió per assegurar els seus equilibris a llarg termini.
- Ajustar diferents paràmetres de funcionament dels processos d'adquisició o de servei dels drets.

A més i inevitablement, serà indispensable un **augment dels recursos assignats**: les cotitzacions són evidentment el vector privilegiat en la matèria.

De fet, cal assenyalar dues especificitats del règim en relació amb altres situacions comparables:

- El nivell de cotitzacions obligatòries en matèria de pensions és, sent igual la resta de condicions, més feble que en situacions comparables, la qual cosa deixa un marge de maniobra en diferents aspectes: o bé una alça de les cotitzacions més important, o bé **l'aproximació a d'altres règims de pensions (complementaris obligatoris)** amb base demogràfica més àmplia. Si això fos possible, proporcionaria a la població andorrana una cobertura contra el risc demogràfic més enllà de la cobertura econòmica que constitueix el règim de base.
- Paralelament, el baix nivell de cotització, i per tant de les contribucions obligatòries assignades a la protecció social, pot obrir la porta a altres formes de recursos que no tenen necessàriament règims equivalents, passant **per exemple per recursos assignats (taxes sobre bens d'escassa elasticitat-preu: benzina, tabac, etc.)** per gestionar la transició cap a coeficients de conversió més elevats.

ANNEX I. IDENTIFICACIÓ DELS LATENTS

1. ESTUDI SOBRE ELS PERMISOS DE TREBALL TEMPORALS

Un estudi sobre la freqüència de retorn a Andorra d'assalariats que ja han estat afiliats a la CASS s'ha dut a terme sobre la base de les observacions de permisos de treball temporal en els períodes:

- 2013-2014
- 2014-2015
- 2015-2016

Les taules següents presenten els resultats obtinguts de l'anàlisi dels 5.875 registres d'aquests fitxers.

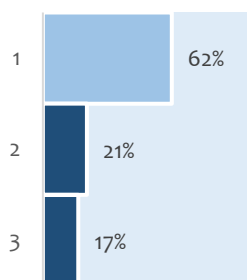
Nombre de renovacions	Nombre de matrícules	Mitjana d'edat	Efectius en % del total
1	3 637	32 anys	62%
2	1 242	33 anys	21%
3	996	36 anys	17%
Total	5 875	33 anys	100%

Nombre de renovacions	Arxiu 2013-2014	Arxiu 2014-2015	Arxiu 2015-2016
1	1 014	863	1 760
2	685	1 101	698
3	996	996	996
Total	2 695	2 960	3 454

Nombre de renovacions	Arxiu 2013-2014 en % del total	Arxiu 2014-2015 en % del total	Arxiu 2015-2016 en % del total	Arxiu 2013-2014 en % de la categoria	Arxiu 2014-2015 en % de la categoria	Arxiu 2015-2016 en % de la categoria
1	17%	15%	30%	38%	29%	51%
2	12%	19%	12%	25%	37%	20%
3	17%	17%	17%	37%	34%	29%
Total	46%	50%	59%	100%	100%	100%

Així doncs, aquest estudi posa en evidència una proporció significativa d'assalariats que treballen a Andorra en reiterades ocasions:

Efectius (en %) en funció del nombre de renovacions

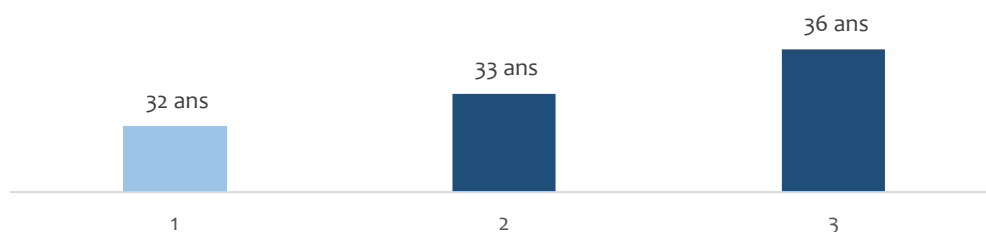
S'observa doncs que el 21% dels treballadors temporals entre 2013 i 2016 han vingut dues vegades a Andorra i que el 17% han vingut tres anys consecutius. Per tant, aquesta població, que representa el 38% de la mostra, ha adquirit drets de manera fraccionada i intermitent.

En canvi, 62% de les persones de la mostra han cotitzat menys de 12 mesos i no han tornat almenys una segona vegada a Andorra.

Per consegüent, es fa la hipòtesi que el **62% dels drets dels latents amb menys de 12 mesos de cotitzacions no seran deguts atesa aquesta condició de duració mínima d'afiliació.**

A més, l'anàlisi de l'edat mitjana de les persones concernides mostra una edat sistemàticament inferior als 40 anys.

Edat mitjana en funció del nombre de renovacions

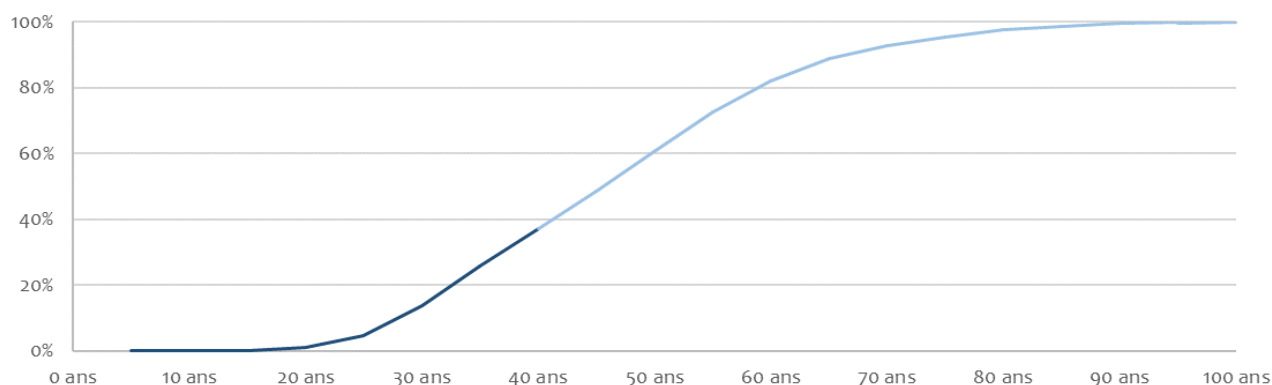
2. ANÀLISI DELS LATENTS QUE DISPOSEN DE MENYS DE 12 MESOS DE COTITZACIÓ

L'estudi ha analitzat a continuació **la repartició dels efectius titulars de drets diferits amb menys de 12 mesos de cotització**, en funció de la seva edat, d'una banda, i de la data de la seva última cotització, de l'altra.

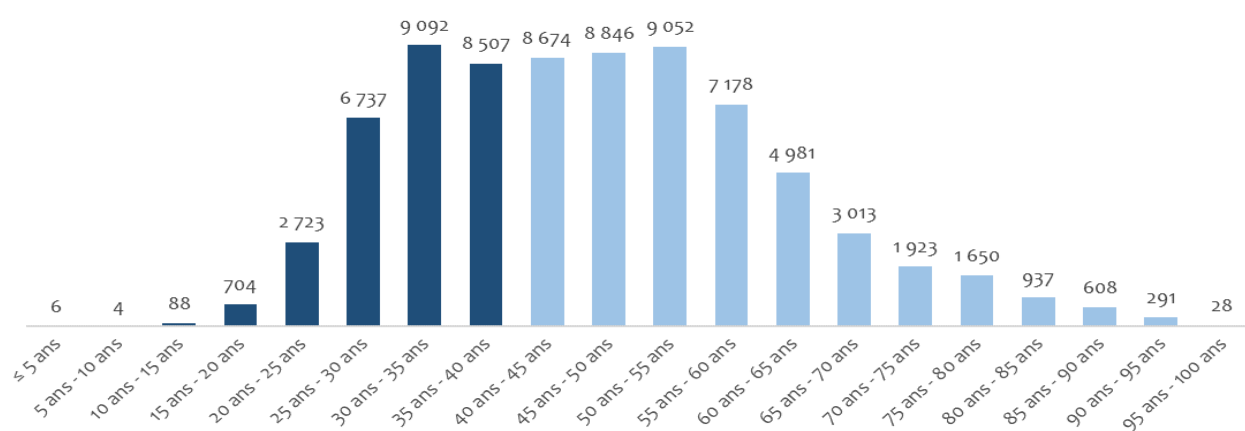
Aquesta població representa **aproximadament 75.000 persones.**

Els gràfics següents presenten aquests elements.

Repartició dels efectius en funció de l'edat

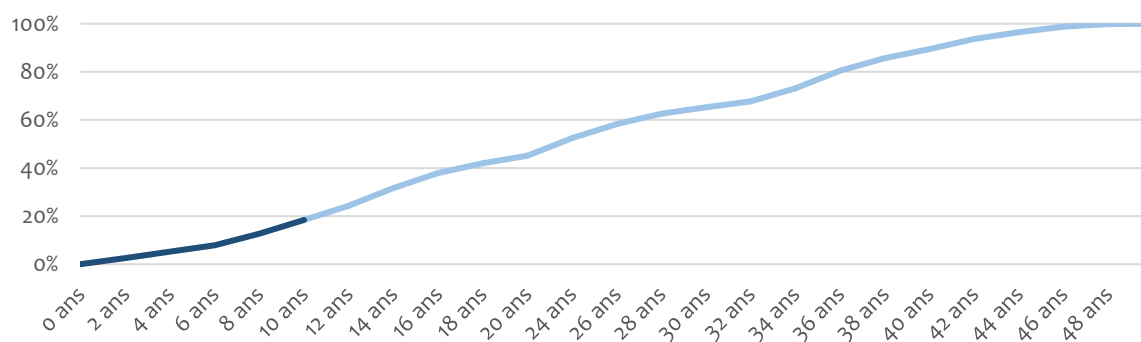
Distribució dels efectius per edat

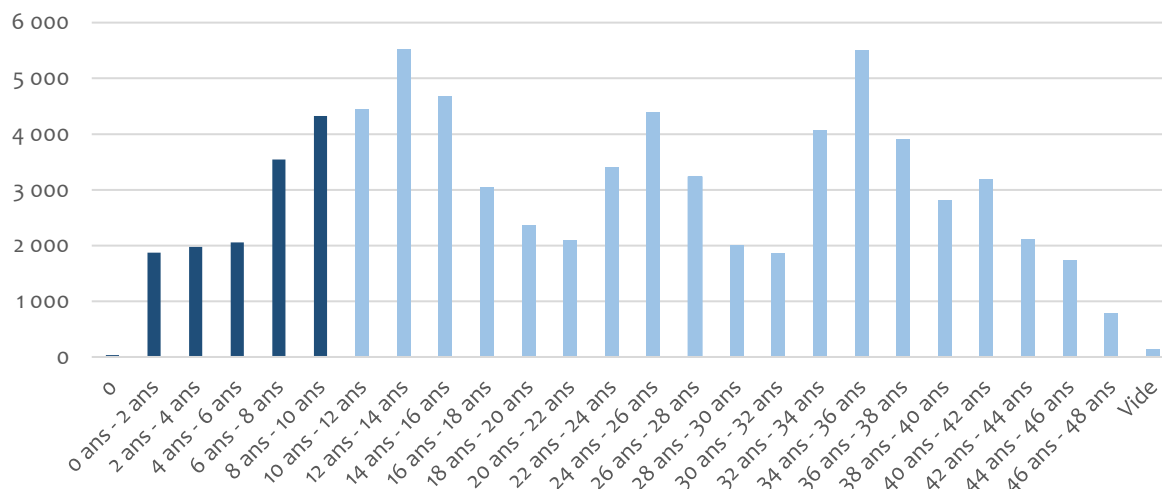
Es constata que una part significativa dels titulars de drets diferits són persones que tenen una edat mitjana relativament feble: es pot imaginar que aquests posseiran nous drets i que es beneficiaran d'una pensió liquidable *in fine*. A la inversa, les persones de molta més edat que tenen pocs drets probablement no liquidin aquests mateixos drets.

Així mateix, resulta lògic examinar la situació de les durades transcorregudes des de les últimes cotitzacions de les persones titulars de drets diferits. La taula següent presenta aquests elements:

Repartició dels efectius en funció del nombre d'anys transcorreguts des de l'última cotització

Distribució dels efectius per nombre d'anys transcorreguts des de l'última cotització

Aquesta taula posa en evidència que una part significativa dels latents no han cotitzat a la CASS des de fa molts anys.

Per tant, ha semblat legítim considerar que les persones que porten unes quantes desenes d'anys sense adquirir drets no tornaran a afiliar-se a la CASS en el futur i, en conseqüència, no tindran dret a prestació.

D'altra banda i tenint present les observacions extretes de l'estudi dels permisos de treball temporals, s'ha fet la hipòtesi que els latents amb menys de 12 mesos de cotització i que s'ajusten als criteris exposats a continuació **serien descartats de la projecció**, tenint present la feble probabilitat que tornin a Andorra amb l'objectiu d'assolir el llindar dels 12 mesos:

- menys de 12 mesos de cotització i **edat superior als 40 anys,**
- menys de 12 mesos de cotització i **més de 10 anys transcorreguts des de l'última cotització.**

Al capdavant, aquests reajustaments condueixen a **retenir aproximadament 11.000 diferits amb menys de 12 mesos de cotització**, contra 75.000 presents en la base de dades brutes.

S'adopta doncs el supòsit que els 64.000 diferits no retinguts no es beneficien d'un dret a prestació tenint en compte les regles del règim.

ANNEX II. ESTUDI DEL RÈGIM DE PENSIONS DEL PRINCIPAT DE MÒNACO I DE NOVA CALEDÒNIA

VEGEU DOCUMENT EN ANNEX

ANNEX III. QUADERN D'HIPÒTESIS ACTUARIALS

VEGEU DOCUMENT EN ANNEX

ANNEX IV. DOSSIER DE PREMSA SOBRE L'IMPACTE DE LA BAIXADA DELS TIPUS D'INTERÈS
